

Opinia prawna dotycząca oceny projektu budżetu państwa na rok 2002 w części budżetowej 04 - Sąd Najwyższy

Ocena formalna

Projekt cz. 04 nie budzi zastrzeżeń, spełnia w szczególności wymogi art. 86 i 87 ustawy o finansach publicznych z 26 listopada 1998 r. (Dz. U. nr 155, poz. 1014, z późn.zm.), wraz z aktami wykonawczymi; prezentacja jest wzbogacona o wykaz podstaw prawnych działania Sądu Najwyższego oraz opisy wewnętrznych struktur organizacyjnych SN i zakresu ich kompetencji - nie wymagane przez prawo.

Projekt zawiera uzasadnienie planu ogólnych dochodów i wydatków części oraz tabele - zestawienie dochodów budżetowych na rok 2002 i zestawienie zbiorcze wydatków, a także tabele wydatków w podstawowych działach klasyfikacji budżetowej (działy 753 - obowiązkowe ubezpieczenie społeczne (wydaje się, że dział ten nie powinien obejmować rozdziału 4450 udzielone pożyczki mieszkaniowe - 389 tys. zł, lecz powinny one zostać ujęte wspólnie z pożyczką w dziale 751 - wraz z kwotą 512 tys. zł i zaliczone jako rozchody budżetowe, a ich spłata jako przychody) oraz dział 751 - urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa, dział 853 - opieka społeczna), a także dane uzasadniające przyjęcie projektowanych wielkości budżetu Rzecznika Interesu Publicznego, stanowiącego fragment projektu budżetu SN (rozdział 751 05); z punktu widzenia formalnego projekt nie budzi istotnych zastrzeżeń.

Ocena merytoryczna

Uwagi ogólne

Po stronie dochodów budżetowych planowanych w wysokości 274 tys. zł zostały wykonane w 2001 r. w kwocie 450 tys. zł (wzrost o 64,2%); w 2002 r. prognozowane dochody są niższe w stosunku do pw. 2001 r. o 65,9%; niewysoka kwota dochodów SN w roku przyszłym, czyli relatywny spadek nie jest należycie uzasadniona i jednoznaczna („część dochodów wystąpiła jednorazowo w 2001 r.” lub co oznaczają „różne dochody” z załącznika nr 2 ?); być może pojawią się, tak jak w poprzednich latach, dochody nadzwyczajne, których nie można ująć na etapie prognozowania budżetu.

Po stronie wydatków budżetowych następuje stosunkowo niewysoki wzrost wydatków w ujęciu globalnym (wskaźnik wzrostu ogólnej kwoty wydatków - 106%); przy czym należy zaznaczyć, że w strukturze wydatków dominują wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi; wzrost ten jednak byłby uzasadniony w dobrej sytuacji budżetowej; w stanie kryzysu finansowego państwa wydaje się nadmierny; przypomnieć należy, że w stosunku do wydatków w budżecie, które nie mają tzw. sztywnego charakteru (gdzie zaplanowano wzrost nominalny i realny) planowane są realne i nominalne spadki; cięcia i spadki zatrudnienia zachodzą we wszystkich dziedzinach poza jednostkami pozarządowymi, w tym i w zakresie wydatków SN.

Uwagi szczegółowe

Wydatki budżetowe SN na 2002 r. zaplanowano wysokości prawie 53 mln zł, z czego ponad 42 mln zł w dziale 751 (Urzędy...).

Wśród wydatków działu 753 przewidziano pożyczki mieszkaniowe dla sędziów w stanie spoczynku (s. 8) oraz pożyczki mieszkaniowe sędziów w dziale 751 (s. 15); obydwa rodzaje świadczeń, mających różne, zresztą powołane podstawy prawne (ustawę z 2001 r. oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 1995 r.) powinny być zakwalifikowane, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, jako rozchody, a nie wydatki budżetowe.

W uzasadnieniu byłoby właściwe wskazanie uzasadnienia dla tych wysokości kwot. Nie są one również zrozumiałe w kontekście innej pozycji - § 6060 - wydatki majątkowe na kupno mieszkań dla sędziów - 500 tys. zł, a następnie § 4260 - zakup energii, w tym „energii zużywanej w mieszkaniach przeznaczonych na cele hotelowe dla sędziów” (dlaczego nie jest to odpłatne?).

W kontekście rozważań „mieszkaniowych” należy stwierdzić rozbieżność prezentowanych w opiniowanym dokumencie (projekt budżetu na 2002 r. w części 04) z danymi ogólnego uzasadnienia Rady Ministrów do projektu budżetu państwa, s. 146 z tej samej przecież daty. Na s. 146 wydatki na „zakup mieszkań dla sędziów SN wynoszą 1. 439 tys. zł (czy razem z wydatkami na sprzęt komputerowy i samochody?), a nie 500 tys. Która wielkość jest prawdziwa?

Ponadto różni się również ilość samochodów „na wymianę” - w opiniowanym fragmencie - 1 sztuka w ogólnym projekcie - 3 samochody.

W dziale 853, § 3110 wzrasta liczba osób (z 59 do 74), jak i wysokość świadczeń z zakresu zasiłków pielęgnacyjnych.

Dział 751 obejmuje dwa rozdziały, z czego najpoważniejszy wzrost wydatków następuje w rozdziale Naczelne Organy Sądownictwa - Sąd Najwyższy - (38, 3 mln zł - wzrost 105,6%). Tu nasuwają się pytania, może zbyt drobiazgowo: np. dlaczego finansowane są z budżetu okulary do pracy akurat sędziów SN, czy słuszny jest taki wydatek?, dlaczego podczas gdy zatrudnienie w sferze budżetowej jest zamrażane, w SN rośnie o 3 etaty pracownicze (§ 4010), zaś podczas gdy liczba etatów sędziów spada, rosną również realnie ich wynagrodzenia?, dlaczego tak wysoko (wzrost w stosunku do planu 2001 r. o 13,5%) wzrastają wydatki na zakupy towarów i usług, w tym zakup materiałów i wyposażenia aż o 34,7% (ceny wzrastają przecież według projektu o 4,5%, choć prawdopodobnie będą niższe), „usługi pozostałe” zaś rosną aż o 15,6%.

Zupełnie niezrozumiałą jest brak powściągliwości w wydatkach na podróże służbowe zagraniczne. Wydatki w tym paragrafie wzrastają o 46,1%. Co było już podkreślone we wcześniejszych opiniach w dobie internetu i rozwiniętych technik telekomunikacyjnych wydatki te nie są już tak uzasadnione (video-konferencje np. w organizacjach międzynarodowych). Kwota 263 tys. zł również w związku z trudnościami budżetu powinna być zmniejszona.

Projekt budżetu na 2002 rok Rzecznika Interesu Publicznego

Zadania wykonywane przez Rzecznika, stanowiącego odrębny rozdział są stosunkowo ograniczone i wydatki je finansujące niewysokie (prawie 4 mln zł). Jednak, czy wobec braku środków finansowych w państwie i w powodzi wielu nowych instytucji, w tym różnego rodzaju rzeczników, ta instytucja, funkcjonująca od 1999 r. jest rzeczywiście potrzebna.

Czy nie wystarczy wykonywanie jego zadań przez inne większe, mniej kosztowne organy lub instytucje? Czy wydatki bieżące, pochłaniające koszty wynagrodzeń z pochodnymi, odpisy na

zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, „materiały pędne”(24 tys. zł), czasopisma i książki (10 tys.) i osobno prenumerata (też 10 tys. zł), ochrona pomieszczeń (120 tys. zł), ekspertyzy i szkolenia (35 tys. zł), czynsze lokali (48 tys. zł), usługi telekomunikacyjne (65 tys. zł), zagraniczne i krajowe podróże zagraniczne (70 tys. zł) oraz wydatki na program komputerowy Tempest 360 i 150 tys. zł w 2001/2002) nie byłyby niższe?